

***Vier vitale onderdelen
van een asset based
ontwikkelingsproces in
gemeenschappen***

**Wat is onderscheidend aan een Asset-Based
Community Development-proces?**

Prof. John L. McKnight & Cormac Russell (2018)

Inhoud

Vier vitale onderdelen van een asset based ontwikkelingsproces in gemeenschappen	2
1 Assets	3
2 Methoden	6
3 Functies: de zeven functies van een gemeenschap	8
4 Evaluatie	12
5 Wat maakt ABCD onderscheidend?	15

Vier vitale onderdelen van een asset based ontwikkelingsproces in gemeenschappen

Het kerndoel van een Asset-Based Community Development (ABCD) -proces is versterken van de gezamenlijke visie en inzet (productie) van inwoners met behulp van een proces dat vier vitale onderdelen combineert:

1. Assets
2. Methoden
3. Functies
4. Evaluatie

Dit document bespreekt elk van deze onderdelen in een poging om de volgende vraag te beantwoorden: "Wat is onderscheidend aan een Asset-Based Community Development-proces?"

Community is in dit geval een rond een plaats of plek gevormde gemeenschap. Een passend Nederlands woord is er niet voor. Wij gebruiken in dit stuk zowel het woord gemeenschap en de meer gangbare term, buurt. En soms community, omdat dat begrip ook in Nederland meer gebruikt wordt.

John McKnight & Cormac Russell, september 2018.
Nederlandse bewerking: Joop Hofman

Asset-based Community Development Institute aan de DePaul University

Dit werk is in licentie gegeven volgens een [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

1 Assets

Een asset is een combinatie van hulpbron, kwaliteit en vaardigheid, in dit geval in handen van inwoners. Gezien het doel dat ten grondslag ligt aan op assets gebaseerde gemeenschapsontwikkeling, is de eerste vraag om bij stil te staan: wat kunnen inwoners gebruiken en inzetten om dit doel te bereiken? Het antwoord is lokale hulpbronnen. Bij ABCD zijn dat zes assets die dagelijks worden gebruikt om te werken aan lokaal welbevinden: samen, met anderen, op cultureel gebied, in de directe omgeving, etc...

Deze assets zijn ruim aanwezig in elke buurt. En wanneer ze ingezet worden, worden ze 'doorgedeeld', ze lijken niet op te raken, vermeerderden zich zelfs, ze zijn universeel beschikbaar. Ze zijn de basis om zaken voor elkaar te krijgen in gemeenschappen. Zaken die bijdragen aan saamhorigheid en het welbevinden van een gemeenschap. De zes assets zijn:

- 1 **'Gifts', de bijdragen van bewoners:** het gaat om de vaardigheden, ervaring, passies en kennis van bewoners, die willen bijdragen aan het gemeenschappelijke welzijn van hun buurt. In het engels 'gifts'. Vaak zijn ze aangeboren, en horen bij mensen zoals ze zijn. Vaardigheden zijn kwaliteiten die mensen beoefenen, leren en kunnen overdragen of delen met anderen. Passies zijn zaken waar mensen om geven, en zo om geven dat ze in actie komen. Passies hoeven niet noodzakelijkerwijs verbonden te zijn met een vaardigheid of iemands kennis, het is vaak een diepgewortelde zorg, betrokkenheid of interesse. Wanneer iemand een vaardigheid, kennis, ervaring, passie of een combinatie van alle vier deelt met een buurman, dan werken ze -in ABCDtermen- samen aan een verband van burgerschap.
- 2 **Verbanden** zijn clubs, groepen en netwerken van inwoners. Ze hebben vaak een opvatting over hoe de buurt moet zijn en over het buurtleven. Hoe klein ook. Bijvoorbeeld de moestuinders die willen dat het groener wordt, de vrijwilligers van de jeugdsoos die willen dat er wat voor jongeren te beleven is of het burengroepje rond energie die gaan voor meer duurzaamheid. Ze dragen dat beeld of visie uit en voeren activiteiten uit die nodig zijn, omdat het bij hun visie op samen leven in een wijk past. Ze kunnen formeel zijn, zoals een Kamer van Koophandel, of informeel, zoals een boekenleesclub. Een verband is in dit geval het collectieve woord voor de burger. Zoals een vogel tot een kudde behoort, is de burger een verband. Het is binnen dit domein van verbanden dat de gifts -vaardigheden, passies en kennis-, verbonden met hun burens, kunnen worden versterkt en vermenigvuldigd. Zodat het geheel groter wordt dan de som der delen.
- 3 **Lokale instellingen.** Profit instellingen, non-profit instellingen en de overheid kom je tegen als je bezig bent met alledaags burgerschap. Dit komt voort uit de aard van een instelling, zij fungeert namelijk als een hulpmiddel voor het welbevinden van de gemeenschap. Zij is daarin ondersteunend. Het doel van ondersteunende instellingen is om in het hart van het gemeenschapsleven, burgerschap en daarmee onderlinge burenafhankelijkheid mogelijk te maken. In een democratie beschouwen instellingen de inwoners als de primaire makers en uitvinders van een gemeenschap. En zij zien hun rol als aanmoedigend bij dat maken en uitvinden. Instellingen zijn dienend, door er te zijn, soms in te springen en vooral door stapjes achteruit te zetten.

Initiatieven van inwoners leiden tot gezamenlijke visie en 'burgerproductie'. Instellingen doen mee door:

- a. hun ondersteuning te organiseren op de manier waarop mensen hun buurtleven organiseren: klein en lokaal;
- b. middelen ten dienste te stellen voor gemeenschapsontwikkeling en door te investeren in alternatieven vanuit de wijk als antwoord op hun traditionele manier van werken;
- c. duidelijk te maken wat ze niet namens / voor / met de inwoners in een wijk gaan doen. Als ze dat wel doen nemen de macht over van de mensen die ze zouden moeten ondersteunen;
- d. en als overheidsinstellingen een beschermklaag aan te brengen tegen externe krachten (instellingen, programma's) die het gemeenschapsleven kunnen schaden.

4 Lokale plekken fungeren als het hoofdpodium waarop voorgaande drie hulpbronnen zichtbaar worden, met elkaar verbonden worden en omgezet kunnen worden in collectieve actie. Het gaat om de gebouwde en natuurlijke omgeving. Kleine, lokale plekken, waar mensen zich mee kunnen identificeren als een plek waar ze samen komen. De buurt, dorp, soms stad, maar ook het plein of de drukke galerij zijn typische plekken waar de 'assets' tot elkaar kunnen komen en zo tot de volgende stappen kunnen komen: verbinden en activeren. Lokale plekken zijn niet alleen de ideale context voor het verbinden van assets en het werken aan gastvrijheid met alle assets die we hebben, het is ook de plek met allerlei praktische, gewone zaken die essentieel zijn voor het buurtleven. Van de lucht die we ademen tot de buurttuinen die we hebben, en van de plekken waar we soms onze burens zomaar tegenkomen en een andere keer zwaar met elkaar overleggen. De gezamenlijke plekken zijn de wortels van gemeenschapservaringen.

5 Handel: de niet-monetaire wereld kent drie ruilvormen: 1) de uitwisseling van immateriële zaken, 2) de uitwisseling van materiele zaken, en 3) het gebruik van alternatief geld. In de commerciële wereld is er een vierde vorm: 4) uitwisseling in de vorm van geld.

Het uitwisselen van immateriële zaken: in de lange geschiedenis van handel tussen verwanten, groepen en burens, gingen uitwisselingen vooral over de verspreiding van menselijke 'gifts'. Het gezegde is 'dat een geschenk pas een geschenk als het wordt gegeven'. Het is net zo waar om te zeggen dat het 'geen geschenk is voordat het ontvangen is'. Vandaar dat oude gemeenschappen een cultuur van geven en ontvangen voedden. Deze vormen van handel gaan over relaties en niet over transacties.

Het ruilen van materiele zaken: het ruilen van tastbare zaken, bijvoorbeeld een varken voor vijf kippen, of het delen van een grasmaaier tussen zes huishoudens in een straat.

Alternatief geld: zorgt er voor dat, net als bij de vorige twee vormen van handel, er lokale keuzes gemaakt kunnen worden. Tijdens de Grote Depressie (Jaren '30 vorige eeuw), creëerden veel kleine steden alternatieve manieren om hun schuld te betalen door lokale valuta te introduceren als een alternatief voor de Amerikaanse dollar. In Londen heb je de Brixtonpound en in Bergen op Zoom [de Samen Doen-punten](#). Een ander populair en modern voorbeeld is Time Banking, waar leden hun tijd inzetten als een vorm van valuta. Elk bijgedragen uur is gelijk aan ieder ander, ongeacht wat er wordt bijgedragen.

Al deze drie handelsvormen vinden plaats binnen gemeenschappen, soms maken ze gemeenschappen. Dit omdat ze de uitwisseling van gifts mogelijk maken en versnellen. Zij versterken de lokale verbanden en moedigen tegelijkertijd gastvrijheid aan.

De laatste vorm van handel is op **geld gebaseerd** en hoewel het een belangrijk kenmerk is van een gemeenschapsleven, wordt het vanuit ABCDperspectief beschouwd als het minst nuttig van de vier uitwisselingen. Het werkt namelijk op basis van schaarste, niet van overvloed. Geld wordt gezien als een schaarse hulpbron omdat het om schulden gaat; in feite is het een schuldverklaring. Geld werkt ook buiten de commons (de lokale gemeenschap van burgers) om eigendom te kopen en te claimen. Dan werkt het omgekeerd, zelfs ondermijnend, aan het delen van gifts, versterken van verbanden, of gastvrijheid, zoals de andere drie vormen dat wel doen.

Met dit in het achterhoofd moet wel gezegd worden dat handelen met geld voor een sterke impuls kunnen zorgen in buurten en dorpen, mits het lokaal gehouden wordt. Je hebt lokale banken, buurtcoöperaties of zorgcoöperaties, buurtbedrijven, allemaal voorbeelden waarin een letterlijk verdienmodel positief werkt voor de gemeenschap. En wanneer kwetsbare mensen zelf geldkeuzes kunnen maken (PGB bijvoorbeeld) kunnen ze diensten inkopen op de manier waar zij dat zelf willen en waarmee ze sterker in de gemeenschap kunnen staan. Al was het maar omdat ze de diensten 'inkopen' in de gemeenschap.

- 6 **Verhalen.** Lokale cultuur, komt vaak tot uitdrukking in verhalen van mensen en de 'manieren' die ze door de tijd hebben geleerd, om te leven en te gedijen op hun thuisplek. Vandaar de zesde asset waarin buurtbeelden, visies en bewonersinzet, de weerslag van verhalen zijn. Bewoners hebben allemaal verhalen wanneer ze samenwerken met de burens, en daarmee creëren ze ook weer nieuwe verhalen die passen in de buurtcultuur. Verhalen stellen inwoners in staat om levenslessen en tradities door te geven aan de volgende generaties. Verhalen werken als krachtige verbinders tussen oudere en jongere generaties. Lokale verhalen zijn daarom schatkaarten van de verborgen rijkdom aan culturele assets: de typische eetgewoonten, spirituele overtuigingen, manieren om kinderen op te voeden, lokale dialecten en kunst zijn bijvoorbeeld de draden die samen zorgen voor een verhaal. Elk verhaal is uniek en geldt voor die ene plaats waar het gemaakt is.

2 Methoden

Na de eerste vraag te hebben gesteld, wat gemeenschappen en buurten in stelling kunnen brengen om te werken aan hun eigen welbevinden, is de tweede vraag om te bespreken: "Hoe gaan inwoners hun assets productief maken, op een manier dat het van de gemeenschap is?"

Als antwoord op deze vraag is het goed om vast te stellen dat sterke gemeenschappen, hun methoden en werkwijzen gericht op het identificeren en productief verbinden van lokale assets, die niet verbonden waren of leken:

1. beginnen met wat bewoners zelf kunnen doen als een groep of verband van burgers, zonder enige hulp van buitenaf;
2. kijken dan naar wat inwoners kunnen doen met een beetje hulp van buitenaf;
3. en ten slotte, als deze lokale assets zijn verbonden en geactiveerd, beslissen de inwoners gezamenlijk welke hulp en diensten derde partijen voor ze kunnen doen.

De volgorde is cruciaal. Wanneer met het derde begonnen wordt, zoals vaak het geval is bij traditionele vormen van ondersteuning aan inwoners, dan worden inwoners uitgesloten als het gaat om zelfbeslissing. Daarmee dus ook uitsluiting van burgermacht. De methoden die worden gebruikt, variëren sterk, maar in de kern zijn ze gericht op het samenbrengen van assets die voorheen niet bekend waren en niet verbonden, en vervolgens worden inwoners ondersteund om de assets te activeren door het doen van allerlei gezamenlijke activiteiten in de buurt.

Er zijn talloze methoden waarmee gemeenschappen hun assets met elkaar kunnen verbinden en activeren. Het volstaat te zeggen dat Asset-Based Community Development-benaderingen herhalend (in het groot en het klein en als werkwijze en in alledaags doen) en uitdagend zijn. We gaan geen methoden voorschrijven, wel zijn er steeds terugkomende praktijkervaringen, die inwoners over de hele wereld werkzaam hebben gevonden. Dat zijn:

1. **Ontdek:** ontdek lokale verbinders die op een natuurlijke manier hun gemeenschap weven, door van buur naar buur en van informeel clubje tot grote groep, te bouwen aan een stelsel van relaties. Het rond de tafel krijgen van deze natuurlijke verbinders die ook nog eens de diversiteit van een hele buurt in zich hebben, is een krachtige start voor het opbouwen en doorbouwen van een community in de buurt. Het zijn de inwoners die verbinden als kern zien, niet per definitie de mensen die als sleutelfiguren bekend zijn.
2. **Welkom:** actief verwelkomen van burens, maar ook de buitenbeentjes en zij die niet in het midden van de gemeenschap staan, door middel van waarderende gesprekken (learning conversations) en goed-luisterencampagnes. Met waarderende gesprekken en goed-luisterencampagnes wordt duidelijk waar inwoners echt om geven, waar ze zich zorgen om maken, wat ze zó raakt, dat ze bereid zijn om op te staan en samen met andere burens actief te worden. In sommige wijken is het nuttig om dit soort processen te ondersteunen met hulp van een community worker (wijkwerker, opbouwwerker, pastoor, sociaal ondernemer,...). Het is van groot belang om er bij stil te staan dat wanneer een

betaalde professional een wijk of gemeenschap ondersteunt dat hij of zij dat doet vanuit een 'achterbankrol'. De inwoners in een wijk of dorp moeten leidend blijven. Community workers kunnen van groot belang zijn om samen strategieën te bedenken die kunnen leiden tot een zeer inclusieve wijk of bij het aanpakken van machtsconflicten of vervelend gedoe. Ze kunnen helpen het schip te bouwen, maar ze mogen nooit de kapitein van het schip worden.

3. **Portretteren:** als mensen aangeven waar ze om geven, wat ze raakt en waar ze samen met burens actie in willen ondernemen, is het portretteren van lokale assets, een slimme manier om, als ware het een schatkaart, ze zichtbaar te maken voor iedereen. Geen enkel persoon kan een volledig beeld geven of krijgen van alle assets in een wijk of dorp. Het maken van een zich steeds ontwikkelend en aanvullend portret (wat sommigen een asset map noemen), dat met zoveel mogelijk inwoners gedeeld wordt, is een goede methode om inwoners in staat te stellen te ontdekken welke middelen zij al binnen handbereik hebben en om erachter te komen hoe ze de nog niet-verbonden assets kunnen verbinden.
4. **Delen:** bewust dingen samen doen, van samen een broodje eten tot het verzorgen van een buurttuin, zorgt er voor dat je je nadrukkelijk manifesteert als burens en optreedt als buur. Soms worden 'momenten om te delen' georganiseerd, die werken als voorwaarden voor het creëren voor burens om vrienden worden. Voorbeelden daarvan zijn: delen van gereedschap, inzaaien bloemenperkjes of repaircafés. Zo worden dit makkelijke toegangswegen voor mensen die niet zeker weten hoe ze het buurtleven in kunnen stappen. Hoe sterker deze momenten gericht zijn op het delen van gifts, op gastvrijheid en samen dingen oppakken, hoe sneller ze een logisch onderdeel gaan vormen van het buurtleven.
5. **Vieren:** vier het goede burensleven en de kracht van de gemeenschap. Eten, plezier, liedjes en dans zijn de beste en meest natuurlijke manieren om prestaties, resultaten en dromen te eren en ze werken tegelijkertijd ook weer aan community-mogelijkheden.
6. **Visie:** het bouwen aan een gezamenlijk beeld van de buurt en het buurtleven geeft de prioriteiten en mogelijkheden om gericht te werken aan een gedeelde toekomst. Het is een krachtige methode voor gemeenschapsvorming. Het garandeert dat de inwoners de eigenaar van het proces zijn en ook de primaire makers van de acties en initiatieven die er uit voort vloeien. Voorbeelden voor het opbouwen van dit soort processen: [A Basic Guide to ABCD Community Organizing](#) Of een alledaags Nederlands voorbeeld van visievorming op zijn ABCD's in Diemen: [de Rode Kruislaan \(Pag 3-7\)](#)

3 Functies: de zeven functies van een gemeenschap

Nadat de assets zijn ontdekt, zijn verbonden en er gekomen is tot productie in de vorm van bewonersactiviteiten en projecten, is de derde ABCDvraag: ‘welke essentiële functies kunnen inwoners gezamenlijk meer mogelijk maken, zodat het leidt tot meer welzijn en welbevinden?’ Het aansluiten op de zes assets en benutten van de methoden die ze ontdekken, verbinden en activeren, zorgt er voor dat inwoners zeven letterlijk onvervangbare gemeenschapsfuncties kunnen uitvoeren, namelijk:

1. MEER GEZONDHEID
2. VERBETEREN VEILIGHEID
3. ZORGEN VOOR DUURZAAMHEID
4. VORMEN VAN LOKALE ECONOMIE
5. BIJDRAGEN TOT LOKALE VOEDSELPRODUCTIE
6. KINDEREN OPVOEDEN
7. SAMEN ZORGEN VOOR ZORG

Deze zeven functies zijn de onmisbare eigenschappen van alle natuurlijke gemeenschappen. De werkzame stoffen van sterke buurten. Het zijn ook de steeds terugkerende kenmerken van sociale bewegingen, ze doen dat bottom-up, divers samengesteld, lokaal en door burgers geleid. Wanneer een gemeenschap werkt volgens de vier onderdelen van een assetbased ontwikkelingsproces (assets, methode, functies, evaluatie), dan is ze ook de hoofdrolspeler van een betekenisvolle, democratische sociale beweging.

Hoe goed ze ook werken en hoe hard ze ook proberen, zelfs de allerbeste instellingen kunnen niet die dingen doen die alleen een gemeenschap kan doen. En dat wat een buurtgemeenschap zelf kan doen is van vitaal belang voor een degelijk, goed en democratisch leven. Traditionele veranderstrategieën zijn erg gericht op het hervormen van instellingen en leggen hun focus op individuele tekorten. Onder deze strategieën zit de veronderstelling dat de rol van een gemeenschap in beeld komt, volgend op de taak en het werk van professionals en instellingen. De ABCD-aanpak keert dit om en benadrukt dat in een levendige democratie het tegenovergestelde gaande is: de rol van professionals wordt gedefinieerd als dat wat er gebeurt nadat de gemeenschapsfuncties zijn uitgevoerd.

Het volgende is een beschrijving van elk van de zeven democratische gemeenschapsfuncties:

- Ten eerste**, wanneer buurten, werken als een gemeenschap zijn ze de primaire bron van en voor gezondheid. Hoe lang mensen leven en hoe vaak mensen ziek zijn wordt bepaald door persoonlijk gedrag, de kwaliteit van sociale relaties, de fysieke omgeving en het inkomen. Als gezamenlijke burens kunnen mensen hier veranderingen in aanbrengen. Medische systemen en artsen kunnen dat niet. Daarom vinden veel epidemiologen dat medische zorg voor minder dan 15% mee telt in het gezondheidsstreven. De meest vooraanstaande leiders in de medische wereld pleiten voor niet-medische buurtgezondheidsinitiatieven, omdat zij zien dat het medische systemen de grenzen van hun gezondheidsbevorderende kracht hebben bereikt.

- ☑ **Ten tweede**, of inwoners zich veilig en op hun gemak voelen in de buurt, is grotendeels een zaak van de buurt. Studies tonen aan dat er twee belangrijke oorzaken zijn die bepalend zijn voor lokale veiligheid. Eén daarvan is hoe veel burens elkaar bij naam kennen, en de tweede is hoe vaak inwoners aanwezig zijn en samen dingen doen in het openbaar - buiten de huizen. De inzet van politie is een secundaire bescherming vergeleken met deze twee typische daden die een gemeenschap kan doen. Daarom pleiten veel politieleiders voor buurtpreventiegroepen in de buurt.

- ☑ **Ten derde**, is de toekomst van onze aarde een belangrijke, vooral lokale verantwoordelijkheid. De "energieverandering" is een vraagstuk dat zich vooral lokaal manifesteert. Want, hoe bewoners zichzelf verplaatsen, hoe inwoners zich verwarmen, de huizen verlichten en hoeveel afval wordt produceerd, zijn bepalende factoren bij het redden van de aarde. Dat is waarom een communitybeweging een belangrijke speler is, om inwoners en burens op te roepen burgers te zijn van de aarde en niet alleen consumenten van de natuurlijke rijkdom. Burgerinitiatieven rond energie en duurzaamheid zijn, samen met zorginitiatieven, de snelst groeiende vorm van bewonersinzet in buurten.

- ☑ **Ten vierde**, is er in dorpen en buurten het vermogen om een veerkrachtige economie op te bouwen - minder afhankelijk van de mega-systemen van financiën en productie die bewezen hebben onbetrouwbaar te zijn. De meeste bedrijven beginnen lokaal, in garages, kelders en eetzaal, zoals burens. Buurten hebben de lokale macht om deze bedrijven te koesteren en te ondersteunen, zodat ze ook een levensvatbare afzetmarkt hebben. En buurten hebben de lokale macht om eigen inkomen en spaargeld vast te leggen, via samenwerkingsverbanden, [inwonerscoöperaties](#), kredietverenigingen of land trusts, zodat ze geen gevangenen zijn van veels te grote financiële instellingen. Wijken zijn ook de meest betrouwbare bron voor het vinden van banen, de mond-tot-mond reclame tussen burens is nog steeds de belangrijkste toegang tot werkgelegenheid. De toekomst van economische zekerheid is een verantwoordelijkheid, kans en tegelijkertijd noodzaak voor lokale mensen.

- ☑ **Ten vijfde**, steeds vaker wordt zichtbaar dat een deel van het gemeenschapsdomein de productie van voedsel is, dat inwoners eten. Buurtinitiatieven zijn verbonden met de lokale voedselbeweging en ondersteunen lokale producenten, voedselbanken en markten. Op deze manier dragen buurten een steentje bij aan het oplossen van het energieprobleem veroorzaakt door het internationale transport van voedsel. En dragen net zo'n steentje bij aan het verminderen van economische problemen door het geld lokaal rond te laten gaan. De gezondheid zal verbeteren door voedsel dat minder gif bevat. De achtertuinen en buurttuinen zijn daarom primaire platforms voor de productie van gezondheid en welzijn, plus lokale economische vernieuwing en duurzaamheid.

- ☑ **Ten zesde**, zijn het lokale mensen die kinderen opvoeden. Een bekend gezegd is dat je een dorp nodig hebt om een kind op te voeden. In de moderne, westerse, samenleving, is dit zelden waar. We betalen systemen om onze kinderen op te voeden - leraren, begeleiders, coaches, jeugdwerkers, voedingsdeskundigen, artsen, McDonalds en YouTube. Inwoners worden vaak gereduceerd tot gezinnen die de verantwoordelijk hebben voor het betalen van anderen om de eigen kinderen groot te brengen en ze naar hun betaalde

kinderverzorgers te brengen. De huidige dorpen (uit het gezegde) lijken vaak nutteloos geworden, vaak niet verantwoordelijk, niet voor onze kinderen, en niet voor onze burenen'. Dat is één van de redenen dat er gepraat wordt over het lokale "jeugdprobleem". Er is geen "jeugdprobleem". Er is een dorpsprobleem, waar volwassenen hun verantwoordelijkheid en vermogen verloren lijken te hebben om samen met de burenen hun kennis te delen met de kinderen. En daarvoor wijsheid terug te ontvangen. Het werken aan deze herverbinding en uitwisseling, is één van de grootste buurtuitdagingen.

- ☑ **Ten zevende**, is de buurt dé plek als zorglocatie. Instellingen bieden alleen dienstverlening geen zorg. Burgers kunnen geen zorg kopen. Zorg is de toewijding van het hart, die iemand in vrijheid geeft aan een ander. Burenen zorgen voor elkaar. En zorgen voor kinderen. En voor de ouderen in de buurt. Het is deze zorg die de basis en kracht is van een gemeenschap van burgers. Zorg kan niet zijn geleverd, beheerd of gekocht van systemen. Community building wordt mogelijk gemaakt doordat buurten de macht van het zorgen in zich hebben. Democratie is de manier waarop we omgaan met onze vrijheid en verantwoordelijkheid. Het zijn de nieuwe nabije verbindingen en relaties die die een gemeenschap opbouwen en sterk maken. Omdat een gemeenschap samen optrekt, kan ze samen zorgen voor de kinderen, burenen en de aarde.

Gezondheid, veiligheid, economie, duurzaamheid en milieu, voedselproductie, opvoeding en zorg zijn de zeven functies van buurtgemeenschappen. Het zijn de benodigdheden die alleen buurten/gemeenschappen kunnen invullen. En wanneer de gemeenschap dat niet lukt, kan ook een instelling of de overheid niet slagen - omdat buurten de echte basis zijn van een actieve, productieve samenleving.

Gelukkig is er in het hart van deze beweging sprake van drie universele krachten, die in overvloed aanwezig zijn en die het mogelijk maken deze gemeenschapsfuncties te vervullen. De drie basisprincipes zijn:

1. **Het geven en delen van gifts** - de kennis, passie, ervaring van de mensen in buurten, is grenzeloos. De communitybeweging roept deze gifts op zodat ze beantwoord kunnen worden met andere gifts.
2. **De kracht van vereniging, relatievorming** – in een verband of losvaste groepen komen de gifts samen en worden ze versterkt, vergroot, slim ingezet en gevierd.
3. **Gastvrijheid** – het verwelkomen van 'de ander' en buitenbeentjes omdat hun 'andere' gifts van waarde zijn. De deur van de gemeenschap staat open. Er zijn geen vreemden, alleen vrienden die elkaar nog niet hebben ontmoet.

Gemeenschapsvorming is een beweging van overvloed. Er is geen limiet aan de gifts van mensen, van de verbanden en relaties en van de gastvrijheid. Wanneer deze drie krachten samen komen, wordt een cultuur van gemeenschap merkbaar en zichtbaar. Een cultuur die kan worden begrepen als de manier waarop mensen hebben geleerd om te overleven en te gedijen in een buurt/plaats gedurende langere tijd. Die 'manier' markeert een grens, waarbinnen de verborgen regels die een gemeenschap effectief en krachtig maken, kunnen worden verzorgd en doorgegeven worden aan toekomstige generaties, net zoals 'Songlines' onder inheemse Australiërs.

Binnen een cultuur waarin samen gewerkt wordt aan een visie en beeld van de buurt (leven) en samen buurtinzet gepleegd wordt is meer gezondheid, verbetert de veiligheid, is er zorg voor duurzaamheid, vormt zich meer lokale economie, wordt er bijgedragen aan lokale voedselproductie, aan het opvoeden van kinderen, aan het samen zorgen voor zorg. Dan zijn nog twee (culturele) kwaliteiten van doorslaggevend belang:

- Het vermogen om menselijke beperkingen, dood en lijden te accepteren en zelfs te omarmen. Het leven is een tijdelijke situatie, en bestaat binnen limieten, vandaar dat menselijke levens worden begrensd door geboorte en dood. Gemeenschappen die handelen vanuit overvloed, verwelkomen de beperkingen van mensen (menschheid), accepteren de dood en ritualiseren verdriet. Daarmee maken ze persoonlijk en groepsleed niet alleen draaglijk, maar ook verlossend. En pakken ze de dood terug van het medische systeem en brengen het terug naar zijn plaats in het hart van het gemeenschapsleven.
- Gemeenschappen geven betekenis aan mysteries. Sommige mensen benaderen mysteries van het leven als een probleem dat moet worden opgelost. Toch laten tal van (inheemse) culturen zien hoe je creatief met de mysteries van het leven kunt leven. In het aangezicht van het onoplosbare, hebben ze kunstvormen gecreëerd van poëzie tot dans. Om te delen. En waar te nemen met al je zintuigen en vooral niet iets is wat logisch moet worden uitgelegd of opgelost.

4 Evaluatie

Het vierde kritische onderdeel is hoe we een ABCD-proces evalueren. De basis van een evaluatie is dat het moet passen binnen de grondgedachte van wat ABCD doet: versterken van de kracht van de gemeenschap door het werken aan een gezamenlijk beeld en gezamenlijke inzet ('productie'). Bij de eerdere drie onderdelen is beschreven wat er gedaan moet worden, hoe het gedaan kan worden en wat de functies zijn. In het algemeen 'gebruiken' buurten zes assets om de zeven functies uit te voeren, met behulp van methoden die ontdekking, verbinding en activering ondersteunen. Het vierde essentiële element is hoe gemeenschappen hun reis waarderen. Ze doen dit door te evalueren in welke mate ze betrokken zijn bij de eerste drie essentiële vragen. Dit proces van betrokkenheid gaat niet over monitoring, het gaat over leren, en samen tussentijds bijsturen zodat een gemeenschap zich blijft vormen op de manier waarop ze dat goed vindt.

Het evalueren van een ABCD-proces vereist daarom een verschuiving van traditionele top-down terugkijkende evaluatienotities waarin anderen de gemeenschappen en burgerinitiatieven beoordelen. Bij de ABCD-benadering richt de evaluatie zich naar een werkwijze voor ontwikkelingsgericht- en emancipatorisch leren.

De vier ABCD evaluatieprincipes. Een effectieve evaluatie:

1. Het identificeert de toename aan uitwisseling van gifts
2. Het identificeert de toename en verdieping van verbanden en groepen in de buurt
3. Het benoemt de toename van actieve en co-producerende inwoners en van hun burgermacht. En legt extra nadruk op het meedoen van inwoners die niet in het hart van de gemeenschap staan
4. Financiers van ABCD-processen zorgen ervoor dat bijbehorende evaluaties overeenkomen met de voorafgaande drie principes.

- 1 **Principle #1:** identificeer de toename aan uitwisseling van gifts. Hoe meer burgers bijdragen aan het welbevinden van hun buren en hun gemeenschap, des te gezonder, veiliger en welvarender iedereen is. Vandaar dat het evalueren van dergelijke wederzijdse uitwisselingen scherp inzicht biedt in de mate waarin een bepaalde gemeenschap sterker wordt.
- 2 **Principle #2:** identificeert de toename en verdieping van verbanden en groepen in de buurt. Sterke gemeenschappen bestaan uit verbanden en groepen die a) de gifts van iedereen verwelkomen, b) voldoende ruimte geven aan diverse verbanden en groepen om ook hun eigen verband of groep te maken, en c) een verband of lichte organisatie faciliteert die de groepen in de wijk steunt bij het zoeken naar een gezamenlijk beeld/visie en de gezamenlijke inzet ('productie') om die visie ook werkelijkheid te laten worden.

Fig. 1.1 hieronder is een kaart met de diverse categorieën van verbanden en groepen die we hebben aangetroffen in het gemeenschapsleven over de hele wereld. Bij het portretteren van de buurt kan dit kader een basis zijn. Waarmee je kunt zien in hoeverre de verbanden in de buurt zich verbreden en verdiepen.

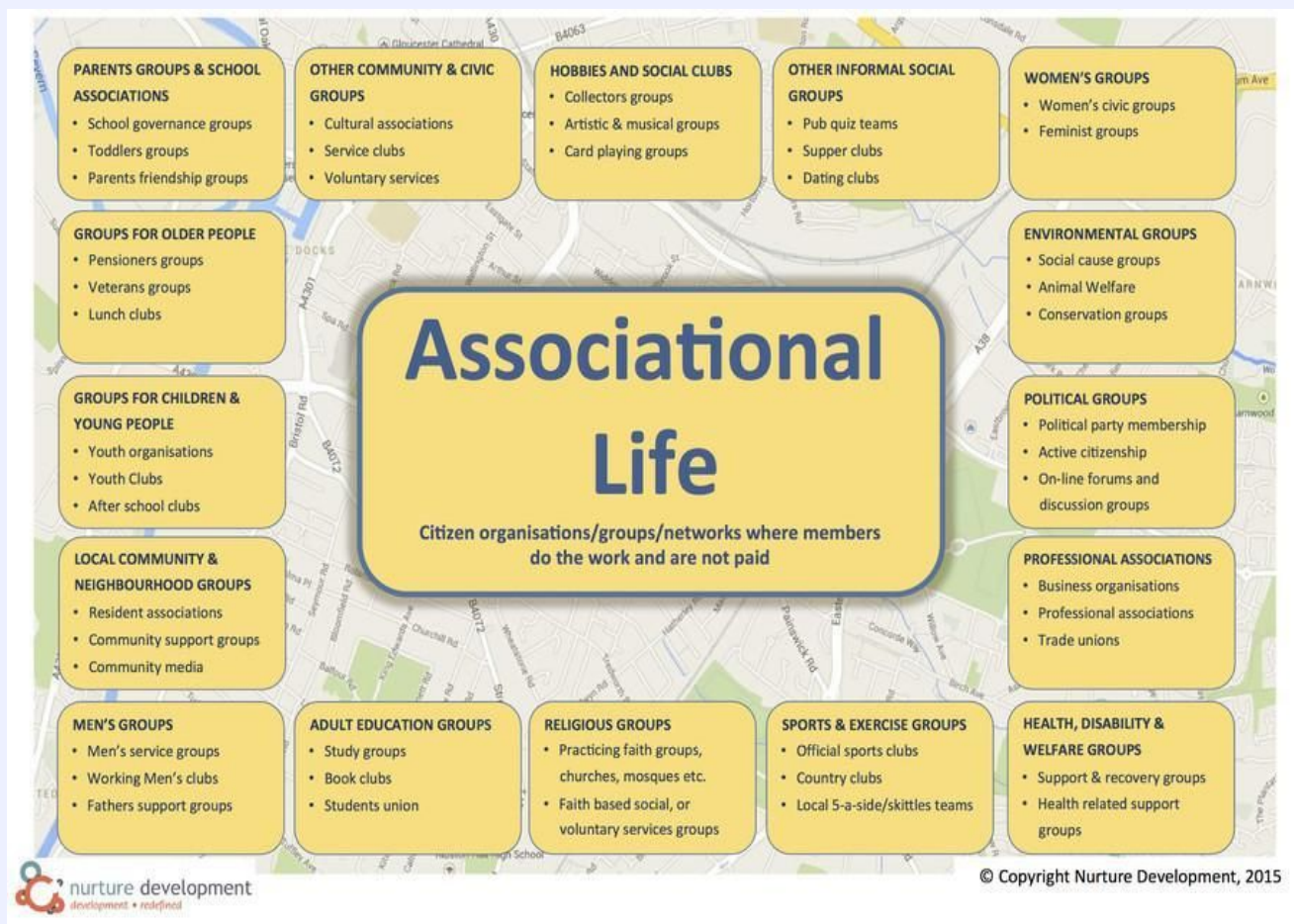

Fig. 1.1

- 3 Principe #3:** Waardeer de versterking van burgerschap. We kunnen de snelheid van ontwikkelingen in de buurt bijhouden door regelmatig te vragen: “zien we dat buren, wiens gifts nog niet waren ontvangen, meer deelnemen en meer bijdragen?”, “zien we collectieven van inwoners die werken aan verandering en zich sterker voelen?”, “zijn er groepen en verbanden in de buurt, die samenkomen om te praten over wat ze samen kunnen doen, dat ze niet alleen kunnen doen, en dan zelf inzet (productie) plegen?”
- 4 Principe #4:** financiers van ABCD-processen bevestigen de voorgaande principes en zorgen ervoor dat ze zijn ingebouwd in alle evaluaties. Community workers of financiers moeten instemmen met dit evaluatieproces, er voor zorgen dat de zaken die worden geëvalueerd, ook die zaken zijn waar inwoners van zeggen dat ze er van willen leren. En ze nodigen inwoners uit om dat te doen. Op leuke manier die ook nog nuttig voor inwoners is, waardoor er een nieuw verhaal over het buurtleven ontstaat.

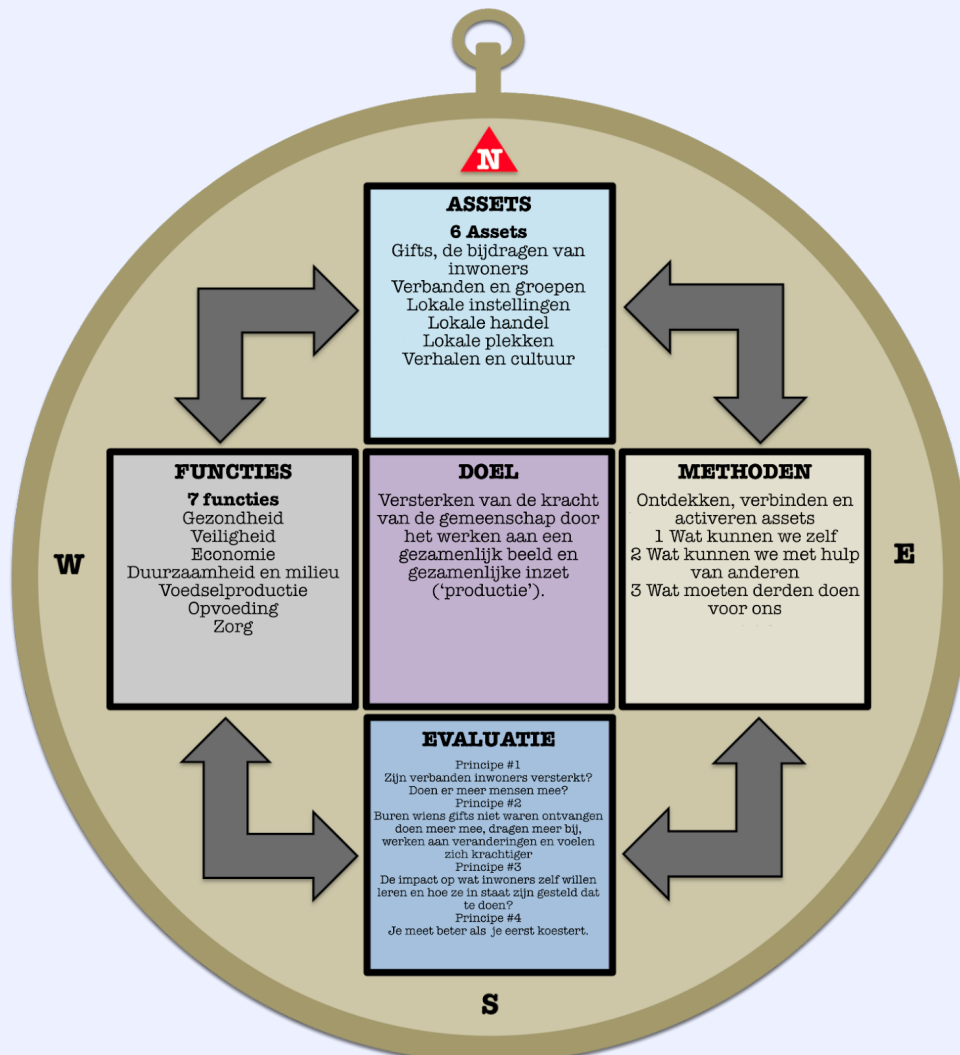
Relaties zijn de belangrijkste valuta van gemeenschapswerk, niet data of geld. Een leerproces dat waarde hecht aan wat er speelt tussen mensen is veel belangrijker dan een leerproces dat inwoners ziet als opzichzelfstaande individuen. Het gaat dus niet om het tellen van aantallen mensen die komen opdagen, maar over het aanmoedigen van bijdragen die het gemeenschapsleven verdiepen en versterken. De meeste dingen die er toe doen in het leven zijn bedoeld om te worden gekoesterd, niet om te worden gemeten (“Treasuring, not measuring”). Daarom moet het accent blijven liggen op leren en delen, niet op monitoring en tellen.

5 Wat maakt ABCD onderscheidend?

De centrale vraag die in dit artikel is behandeld: wat maakt een ABCD-proces onderscheidend van andere benaderingen van community ondersteuning? Het antwoord is: andere vormen van gemeenschapswerk bezitten vaak één of meer, maar zeker niet alle vier essentiële onderdelen. Wat een ABCD-proces onderscheidend maakt is de combinatie van:

1. Assets
2. Methoden
3. Functies
4. Evaluatie

Het onderstaande diagram illustreert de relatie tussen de vier essentiële onderdelen van een asset based community development proces. Het is niet hiërarchisch of opeenvolgend. In andere woorden, de onderdelen bestaan gelijktijdig en dynamisch ten opzichte van elkaar, dus je kunt beginnen met één of een combinatie van de vier onderdelen, zolang je uiteindelijk maar met alle vier bezig bent. Alleen als alle vier onderdelen een kenmerk zijn van community building werk dan is het Asset Based Community Development. Dat maakt ABCD ABCD.

Dit is geen kaart maar een kompas. Begin overal, maar doe alles.

© 2018 John McKnight & Cormac Russell
Nederlandse bewerking: Joop Hofman
Asset-Based Community Development Institute

Dit werk is in licentie gegeven volgens een [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).